

Φεστιβάλ του Κοινωνικού Χώρου για την Ελευθερία *Respiro di Liberta* – Εκδήλωση 1ης ημέρας: Έμφυλες διακρίσεις και ορατότητα: Από το θεσμικό πλαίσιο στις κοινότητες αγώνα

*Εισήγηση Φεμινιστικής Ομάδας Αντιεξουσιαστικής Κίνησης
Θεσσαλονίκης :*

“Τι φορούσες;”

“Γνωρίζατε τον βιαστή;”

“Τι ώρα ήταν, ήταν αργά;”

Τι είναι κοινό μεταξύ όλων αυτών των ερωτήσεων; Δυστυχώς, αυτές είναι οι ερωτήσεις που υπερισχύουν των άλλων όταν μια γυναίκα προσπαθεί να καταγγείλει ένα περιστατικό σεξουαλικής επίθεσης. Γιατί είναι τόσο δύσκολο να καταλάβουμε ότι για τη σεξουαλική επίθεση δεν φταίει ποτέ η επιζώσα αλλά ο δράστης? Γιατί εξακολουθούμε να κατηγορούμε τα ρούχα ή τη συμπεριφορά της επιζώσας / του θύματος;

Σε μία κοινωνία όπου η εξουσία ανήκει στους άνδρες και οι

γυναίκες θεωρούνται απλώς ιδιοκτησία τους, σε μια κοινωνία όπου η “τιμή” της γυναίκας, καθώς και η “τιμή” της οικογένειάς της, τοποθετούνται στον κόλπο της, σε μια κοινωνία όπου τα μέσα ενημέρωσης αναφέρουν μια υπόθεση βιασμού χρησιμοποιώντας τη λέξη «σεξουαλικό σκάνδαλο» ή «έγκλημα πάθους», σε μια κοινωνία όπου η επιζώσα περιφρονείται περισσότερο από τον δράστη, η κουλτούρα του βιασμού είναι βέβαιο ότι θα ευδοκιμήσει.

Οι απαντήσεις πρέπει να επικεντρώνονται στις έμφυλες κοινωνικές ρυθμίσεις και στο τρίπτυχο Πατριαρχία – Εξουσία – Ιδιοκτησία. Η πατριαρχία είναι ένα κύριο χαρακτηριστικό των κοινωνικών δομών, αλλά αποκρύπτεται εύκολα. Είναι τόσο διάχυτη, που είναι δύσκολο να τη “δει” κανείς, εκτός αν ο φακός είναι βαθμονομημένος για να τη μετρήσει. Ποικίλει μέσα στο χρόνο και στο τόπο. Αυτές οι διαφορές μεταβάλλονται διαρκώς, καθώς οι σχέσεις εξουσίας αλλάζουν σε συνδυασμό με άλλες βασικές κοινωνικές αλλαγές. Είναι εκείνες οι κοινωνικές κατευθύνσεις που κανονικοποιούν τη σεξουαλική επίθεση και εδραιώνουν την κυριαρχία του ισχυρού απέναντι στον αδύναμο.

Όταν δολοφονούνται γυναίκες, οι συνθήκες, οι σχέσεις και οι αιτιολογίες τείνουν να είναι διαφορετικές από όταν δολοφονούνται άνδρες. Όταν οι γυναίκες πέφτουν θύματα ανθρωποκτονίας, είναι πιο πιθανό να δολοφονηθούν από στενό τους σύντροφο απ’ ό,τι οι άνδρες, και η δολοφονία συχνά ακολουθεί ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας. Σε αντίθεση με τους άνδρες, οι γυναίκες κινδυνεύουν περισσότερο από τη βία των ετεροφυλόφιλων ανδρών συντρόφων τους. Σύμφωνα με πληθώρα ερευνών, πάνω από το 80% των γυναικών βιώνουν κάποια μορφή σεξουαλικής παρενόχλησης ή βίας στη ζωή τους. Αυτές οι εμπειρικές παρατηρήσεις και το γεγονός ότι η βία έχει τόσο αξιοσημείωτα σταθερά έμφυλα πρότυπα και χαρακτηριστικά δείχνουν με σαφήνεια ότι η βία κατά των γυναικών είναι αποτέλεσμα μιας έμφυλης ρύθμισης – ότι δηλαδή στοχοποιούνται ακριβώς λόγω του φύλου τους.

Η βία κατά των γυναικών είναι αποτέλεσμα πατριαρχικών

κοινωνικών θέσεων και ιδεολογιών που συντηρούνται και ενισχύονται από άλλα συστήματα κυριαρχίας. Υπάρχουν πατριαρχικά συστήματα σε μακρο-επίπεδο (νόμοι, γραφειοκρατία, αγορά, θρησκεία) που φωτίζουν την αντίδραση/απάντηση του κράτους στη βία κατά των γυναικών, καθώς και την ακύρωση των εμπειριών τους από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Υπάρχουν πατριαρχικές σχέσεις σε μικρο-επίπεδο (αλληλεπιδράσεις, οικογένεια, πρότυπα συμπεριφοράς) όπου η "αξία" μιας γυναίκας καθορίζεται από την αναπαραγωγική της κατάσταση, την ηλικία, την κοινωνική της θέση. Τα μικρο- και μακροπατριαρχικά συστήματα υπάρχουν συμβιωτικά και θα πρέπει να κατανοηθούν ως "εδάφη εξουσίας". Σε αυτά τα εδάφη, τόσο οι άνδρες όσο και ορισμένες φορές γυναίκες ασκούν διαφορετικούς τύπους και "μεγέθη" εξουσίας. Οι διαπροσωπικές δυναμικές φωλιάζουν μέσα στη μακρο-επίπεδη τάξη των φύλων. Αν και η ιεραρχία των φύλων είναι το κεντρικό οργανωτικό χαρακτηριστικό των πατριαρχικών συστημάτων, η ηλικία, η φυλή, η τάξη, η σεξουαλικότητα, η θρησκεία, και η εθνικότητα διαμεσολαβούν στις καταστάσεις των φύλων, αποδίδοντας στους άνδρες και στις γυναίκες διαφορετική βαρύτητα κοινωνικής αξίας, προνόμια και εξουσία.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό εύλογα αναρωτιόμαστε: Έχει αλλάξει η θυματοποίηση των γυναικών σε κοινωνίες όπου η πατριαρχία έχει πάρει διαφορετικές μορφές με την πάροδο του χρόνου; Ποιες είναι οι ιστορικές διαδικασίες με τις οποίες η ανδρική κυριαρχία εκφράζεται σε πολιτιστικές μορφές; Πώς θεσμοθετείται η ανδρική κυριαρχία και πώς αυτή συνδέεται με τη θυματοποίηση και την προστασία των γυναικών; Τι κάνουμε απέναντι σε αυτές τις συνθήκες ζωής κι εδραίωσης των πατριαρχικών συστημάτων;

Απαντάμε συλλογικά, χτίζουμε τις δικές μας αντιστάσεις, δημιουργούμε τα δικά μας εδάφη: εδάφη μη-εξουσίας, εδάφη ελευθερίας, σεβασμού και εδάφη στα οποία οικοδομούμε τις δικές μας κοινότητες (αλληλο)στήριξης. Μαχόμαστε καθημερινά ενάντια σε κάθε εξουσιαστική συμπεριφορά που πηγάζει από την κυριαρχία της πατριαρχίας πάνω σε εμάς και στα σώματά μας. Ενισχύουμε τις δομές που δίνουν φωνή αλλά πολύ παραπάνω

γινόμαστε εμείς οι ίδιες η φωνή των θυμάτων, απενοχοποιώντας τα από την αίσθηση ντροπής που επιφέρει η αμφισβήτηση ενός βιώματος τόσο σε μακρο- όσο και σε μικρο-επίπεδο μέσα στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

